Марія СОТЕР,
докторант Комунального вищого навчального закладу
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради (м. Херсон)
e-mail: sotermariia@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ XXI СТОЛІТТЯ

Трансформація та переорієнтація підходів до іншомовної підготовки студентів, зокрема технічних закладів вищої освіти України, у першій чверті XXI століття пов'язана перш за все з модернізацією, цифровізацією та активною реформацією вищої освіти, інтернаціоналізацією професійної діяльності та підготовки, входом до європейського і світового освітнього та наукового просторів, міжнародною академічною та професійною мобільністю та інтенсивними процесами інтеграції, а також потребою зміцнення конкурентних позицій фахівця у сучасного умовах професійної реалізації.

Пріоритетність та значущість питань щодо різних аспектів іншомовної підготовки студентської молоді у закладах вищої освіти, які істотно вплинули на трансформацію підходів такої підготовки, репрезентована в різного роду документах: «Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки» (2004) [8], «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011) [7], «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) [3], «Про вищу освіту» (2014) [5],«Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» (2022) [9] «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) [6] та ін.

Широке коло вчених розглядали питання вибору ефективних підходів щодо іншомовної підготовки фахівців, зокрема О. Бігич, О. Биконя, Г. Борецька, Р. Гришкова, Ю. Дегтярьова, Є. Долинський, О. Зеленська Н. Майєр, С. Ніколаєва, І. Романишин, Н. Саєнко, О. Тарнопольський, В. Черниш та ін. Попри наявність значної кількості праць присвячених як теоретичним, так і практичним аспектам іншомовної підготовки здобувачів

вищої освіти питання цілісного історико-педагогічного розгляду трансформації підходів до іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти України в першій чверті XXI століття залишається недостатньо розробленою. У межах наукової розвідки загально окреслимо представлену проблему.

Перш за все, услід за С. Ніколаєвою зазначимо, що поняття «підхід до навчання іноземної мови» – це вихідна категорія навчання іноземної мови, яка зумовлює вибір стратегічних орієнтирів навчання та відповідного методичного інстументарію [2, с. 56]. Так, у праці «Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності» (2011), С. Ніколаєвою представлено ключові підходи до навчання іноземної мови рис. 1.

Рис. 1 Провідні підходи до навчання іноземної мови (за С. Ю. Ніколаєвою)

До ключових дослідниця відносить такі, як-от компетентісний (формування у здобувачів професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції); комунікативно-діяльнісний (особистісно-діяльнісний) (опанування іноземної мови шляхом практичного залучення до іншомовної діяльності); культурологічний (формування у здобувачів міжкультурної комунікативної компетенції); рефлексивний (формування у

здобувачів рефлексивної компетенції (здатності до самооцінювання); рівневий (процес іншомовної підготовки передбачає досягнення відповідних рівнів практичного оволодіння іноземною мовою, виокремлених Радою Європи); студенто-центрований (освітній процес зоорієнтований на здобувача); професійно-орієнтований (комплексне формування у здобувачів іншомовної комунікативної і професійної компетенцій)) [2, с. 56].

Є. Долинський підкреслює, що передові методологічні підходи до іншомовної підготовки майбутніх фахівців ґрунтуються на принципах професійної зорієнтованості, гнучкості організації навчання, практичної діяльності, комунікативну і компетентні сну зорієнтованість [1, с. 112]. Вчений констатує, що такий синтез зумовлює формування у здобувачів вищої освіти комплексної іншомовної професійної компетентності, орієнтованої на актуальні вимоги ринку праці та міжнародної взаємодії [там само]. Більш того, дослідник наголошує, що комплекс методологічних підходів до іншомовної підготовки майбутніх фахівців формують комплексну систему, яка ґрунтується на взаємозв’язку теоретичних засад і практикоорієнтованих технологій реалізації освітнього процесу [1, с. 112]. З огляду на те, що в умовах глобалізації та розширення міжнародної професійної взаємодії і співпраці знання іноземної мови для представників інженерних спеціальностей стають органічною складовою їх професійної компетентності, можемо говорити про професіоналізацію іншомовної підготовки, що зі свого боку, підсилює значущість застосування комплексної синергії підходів для досягнення оптимальної ефективності такої підготовки.

І. Шилінська акцентує на тому, що інтеграція взаємодоповнювальних методологічних підходів до іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти (комунікативно-діяльнісного, компетентнісного, культурологічного, професійно орієнованого, особистісно орієнтованого) із залученням методичного інструментарію, відібраного відповідно до поставлених цілей (комунікативного, інтерактивних, методу проєктів, кейсів), цифрових платформ, мультимедійних ресурсів, інтерактивних додатків істотно інтенсифікує освітній процес, сприяє формуванню професійної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів [10, с. 445]. Більш того, авторка звертає увагу на тому, що у комплексі ці інструменти оптимізують навчання, роблячи його більш адаптивним, особистісно орієнтованим та інтерактивно

спрямованим, зоорієнтованим на актуальні тенденції розвитку освіти та потреби студентської молоді [там само].

Модифікація підходів до іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти України в першій чверті XXI століття викликана комплексною взаємодією суспільно-політичних (європейською інтеграцією, інтернаціоналізацією вищої освіти), соціально-економічних (глобалізацією ринку праці, зростанням академічної і професійної мобільності фахівців, підвищенням вимог роботодавців *до рівня професійної компетентності фахівців*), професійних (зростанням потреби та посиленням вимог до іншомовної професійної компетентності), освітніх (компетентнісною, особистісноорієнтованою, професійноорієнтованою переорієнтацією вищої освіти) та технологічних (цифровізацією освітнього середовища, розвитком дистанційних і змішаних форм навчання) чинників, які трансформували суспільні вимоги до сучасного фахівця.

Список використаних джерел:

1. Долинський Є. Методологічні підходи до іншомовної підготовки майбутніх фахівців у контексті професійної діяльності. *Педагогічний дискурс.* 2025. Вип. 38. С. 108–113. URL: https://ojs.kgpa.org.ua/index.php/peddiscourse/article/view/1279/1142 (дата доступу: 08.10.2026).
2. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності: курс лекцій / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013 (дата доступу: 08.10.2026).
4. Ніколаєва С. Сучасні підходи до реалізації міжкультурної іншомовної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2018. No. VI (66) 162. P. 31–36. DOI: http://doi.org/10.31174/SEND-PP2018-162VI66-06 (дата доступу: 08.10.2026).
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата доступу: 08.10.2026).
6. Про застосування англійської мови в Україні : Закон України від 04.06.2024 р. № 3760-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20 (дата доступу: 08.10.2026).

7. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF (дата доступу: 08.10.2026).

8. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки : наказ МОН України від 23.01.2004 р. № 49. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0049290-04 (дата доступу: 08.10.2026).

9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80 (дата доступу: 08.10.2026).

10. Шилінська І. Сучасні методи і підходи до навчання іноземних мов у вищій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2024. Вип. 82, т. 2, С. 441–446. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-2-63 (дата доступу: 08.10.2026).